

Vleermuis en huismus onderzoek Universiteit Leiden

Leiden

COLOFON

Vleermuis en huismus onderzoek Universiteit Leiden

OPDRACHTNEMER	<i>idverde</i> Advies Willemsplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E advies@idverde.nl
OPGESTELD DOOR VRIJGEGEVEN DOOR	Erwin van Bennekom Zef Hermans
OPDRACHTGEVER	Vastgoedbedrijf Universiteit Leiden t.a.v. Dhr. S. Timmermans Rapenburg 70 2300 RA Leiden
PROJECTNUMMER	72290240
STATUS	Concept
VERSIE	0.1
DATUM	5-1-2021

Copyright 2021 *idverde*. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *idverde*. *idverde* is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

INHOUD

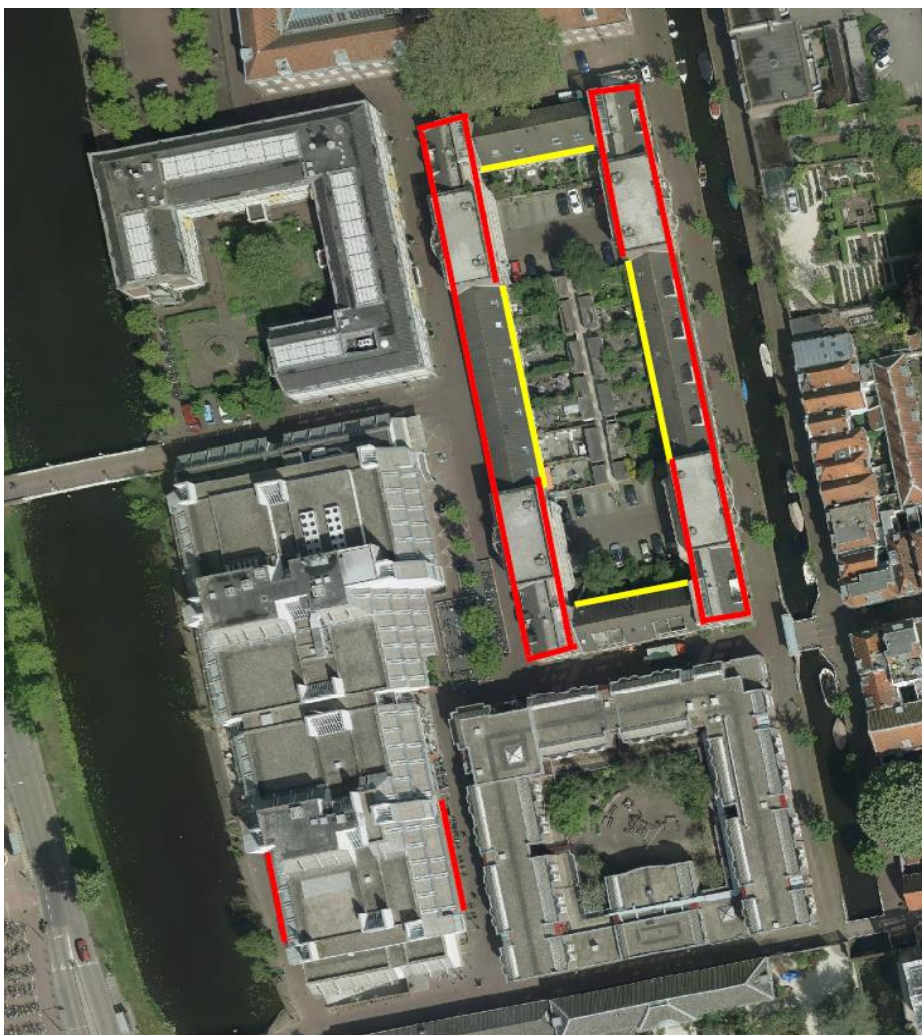
COLOFON		2
1 INLEIDING		4
1.1 Aanleiding	4	
1.2 Wettelijk kader en doelstelling	5	
1.3 Leeswijzer	5	
2 PLANGEBIED EN VOorgenomen INGReEP		6
2.1 Beschrijving plangebied	6	
2.2 Omvang en planning	7	
3 WERKWIJZE		8
3.1 Huismus	8	
3.2 Vleermuizen	8	
4 BESCHRIJVING ONDERZOEKSRESULTATEN		9
4.1 Onderzoek huismus	9	
4.2 Onderzoek vleermuizen	9	
5 TOETSING WET NATUURBESCHERMING EN CONCLUSIE		11
5.1 Huismus	11	
5.2 Gewone en ruige dwergvleermuis	11	
5.3 Conclusie	11	
6 LITERATUURLIJST		12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de sloop van een aantal panden op de Humanities Campus in de binnenstad van Leiden is door Bureau Stadsnatuur een Quicksan (2019) uitgevoerd om de risico's met betrekking tot de Wet natuurbescherming in beeld te brengen. Het plangebied is beoordeeld op de aanwezigheid van en betekenis voor beschermde planten- en diersoorten. Hieruit is gebleken dat de aanwezigheid verblijfplaatsen van huismus, gewone- en ruige dwergvleermuis op een aantal locaties (afbeelding 1.1) niet is uit te sluiten. Deze soorten zijn allemaal beschermd onder de Wet natuurbescherming. Het is verboden deze soorten opzettelijk te doden, verwonden of te verstoren en verblijfplaatsen of nesten van deze soorten te verwijderen of vernietigen (zie ook par. 1.2).

Aanvullend onderzoek is nodig om de aan- of afwezigheid van (verblijfplaatsen van) deze soorten met voldoende zekerheid aan te tonen. Vastgoedbedrijf Universiteit Leiden heeft idverde Advies gevraagd om de aanvullend onderzoek naar deze soorten uit te voeren.

Afbeelding 1.1: Locaties die mogelijk geschikt zijn voor beschermde verblijfplaatsen van dwergvleermuizen (rood) en huismus (geel) (kaart: Bureau Stadsnatuur, 2019).

1.2 Wettelijk kader en doelstelling

Bescherming Huismus

De huismus is beschermd onder de vogelrichtlijn (Art. 3.1, Wet natuurbescherming). Het is verboden om: lid 1) deze soort opzettelijk te doden of te verwonden; lid 2) opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soort te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te halen; lid 3) eieren van deze soort te rapen of deze onder zich te hebben; lid 4) de soort opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van deze soort.

Omdat huismussen hun nest- en rustplaatsen jaarrond en meerdere jaren achter elkaar gebruiken, zijn de nest- en rustplaatsen van deze soort jaarrond beschermd.

Bescherming Gewone en ruige dwergvleermuis

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de habitatrichtlijn (Art. 3.5, Wet natuurbescherming). Het is verboden om: lid 1) deze soorten opzettelijk te doden of te verwonden; lid 4) opzettelijk voortplantings- of rustplaatsen van deze soorten te vernielen of te beschadigen; lid 2) de soorten opzettelijk te verstoren.

Doelstelling aanvullend onderzoek

Om te kunnen toetsen of het risico bestaat dat door het slopen van de gebouwen bovenstaande verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden, dient doormiddel van aanvullend onderzoek de functie van de gebouwen voor de desbetreffende soorten te worden onderzocht. Om de aan- of afwezigheid van huismus en vleermuizen aan te tonen, dient het onderzoek uitgevoerd te worden volgens het kennisdocument 'Huismus' (BIJ12) en het geldende vleermuisprotocol (NGB, 2017).

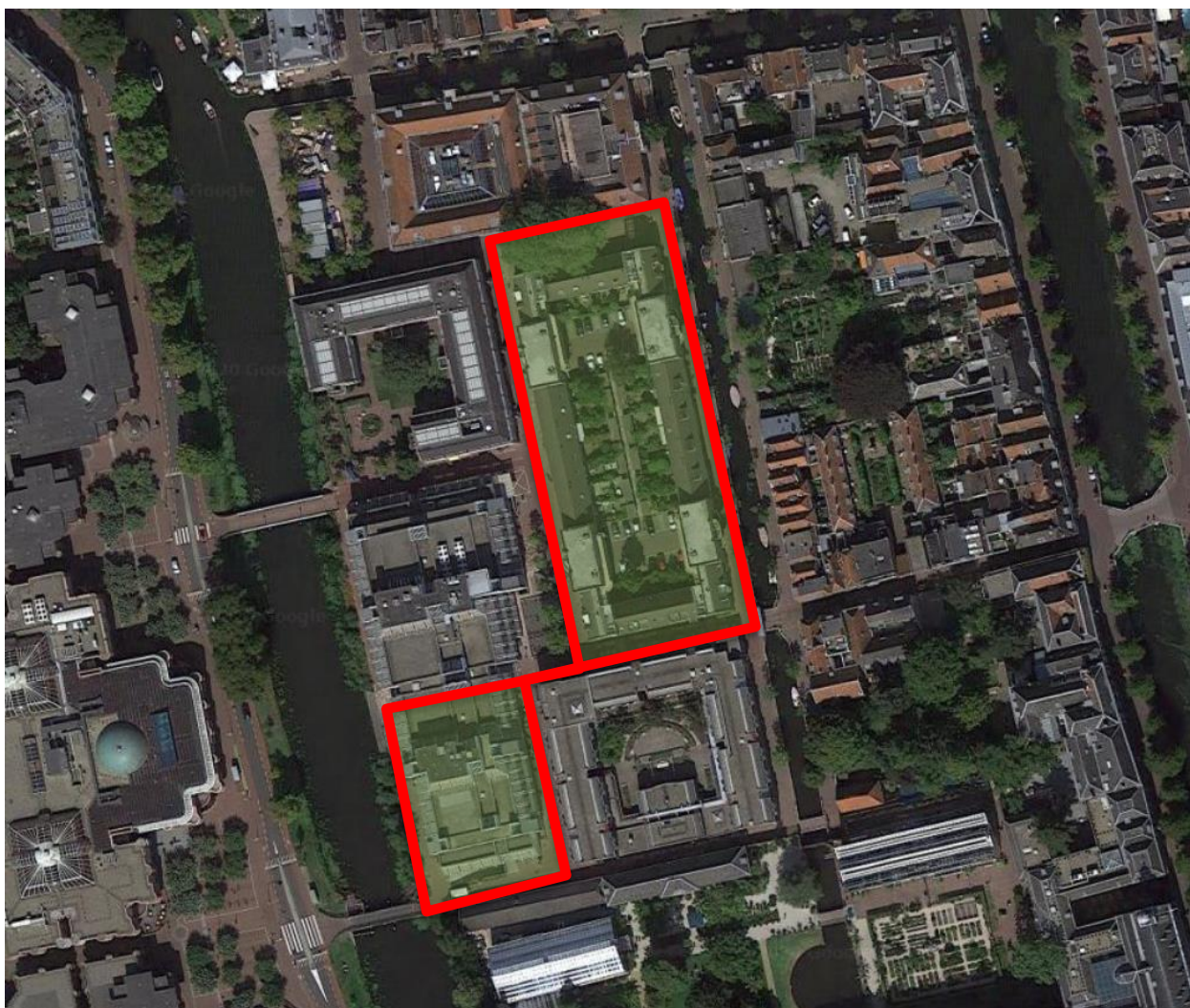
1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling uitgewerkt. In hoofdstuk 3 is de werkwijze van het aanvullende onderzoek uitgelegd en in hoofdstuk 4 zijn de resultaten van de onderzoeken beschreven. In hoofdstuk 5 worden de resultaten getoetst aan de Wet natuurbescherming en zijn de conclusie en advies over eventuele vervolgstappen te vinden.

2 Plangebied en voorgenomen ingreep

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied omvat twee complexen in het centrum van Leiden, beide daterend van begin jaren '80 van de vorige eeuw. Het gaat om het universitaire Lipsiusgebouw en wooncomplex Humanities Campus tussen de Cleveringaplaats en Sebastiaansdoelen. Het plangebied wordt geheel omvat met bebouwing. Aan de zuidzijde van het plangebied bevindt zich de Hortus Botanicus Leiden. In totaal is het plangebied ca. 100 meter lang en 50 meter breed.

Afbeelding 2.1: Plangebied in het centrum van Leiden.

2.2 Omvang en planning

Voor bestemmingsplan Binnenstad geldt dat de bestemming op een aantal locaties (D, G en E) moet wijzigen.

Afbeelding 2.2: Bestemmingsplan plangebied (Leiden Universiteit)

- Voor gebouw D geldt dat deze wordt uitgebreid met onderwijsfuncties (*geen onderdeel van het onderzoeksgebied*).
- Het huidige wooncomplex G wordt gesloopt, hiervoor moet een onderwijsfunctie terugkomen met een mogelijkheid voor studentenwoningen.
- Het huidige Lipsius gebouw ter plaatse van E wordt gesloopt.
- Het noordelijke gedeelte van E wordt ingericht als park, hierbij wordt ook een verbinding middels een brug naar de andere zijde van de singel gerealiseerd.
- Het zuidelijke gedeelte van E wordt een gebouw met onderwijsfunctie met mogelijkheid voor studentenwoningen op de bovenste lagen.

3 Werkwijze

Hieronder wordt per soortgroep de methode van het aanvullend onderzoek nader beschreven. Bij het uitvoeren van onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen in de voor verschillende soorten opgestelde Kennisdocumenten van BIJ12 en het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus, 2017).

3.1 Huismus

Voor het onderzoek naar de huismus is gewerkt conform de werkwijze zoals beschreven in het kennisdocument 'huismus' (opgesteld door BIJ12, 2017). Tussen 1 april en 15 mei zijn twee veldbezoeken uitgevoerd. Tussen de twee bezoeken zat minimaal 10 dagen (tabel 3.2). Tijdens beide veldbezoeken is gelet op territorium- en nest-indicerend gedrag. Hierbij kan worden gedacht aan zingende mannetjes, alarmeren, transport van voedsel en/of nestmateriaal en daadwerkelijke nestvondsten. Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van een verrekijker (Vogelbescherming type Stern, 8x42).

Tabel 3.2. Overzicht veldbezoeken.

Datum	Tijd	Waarnemer	Soortgroep	Weersomstandigheden
17 april 2020	07:45-09:00 uur	Erwin van Bennekom	Huisumus	7-8 °C wind 3 Bft, geheel bewolkt, droog
29 april 2020	07:15-08:30 uur	Erwin van Bennekom	Huisumus	9 °C, wind 3 Bft, geheel bewolkt, droog

3.2 Vleermuizen

Vleermuizen vormen een nachtactieve soortgroep. Conform het vleermuisprotocol (2017) zijn meerdere veldbezoeken uitgevoerd gedurende de schemeringsmomenten en in de nacht (tabel 3.1). De onderzoeken naar kraam- en zomerverblijfplaatsen zijn uitgevoerd met 3 ecologen. Voor deze type verblijfplaatsen (met name zomerverblijfplaats) kan het in- en uitvliegen op een zeer kort moment gebeuren. Het is daarom van belang dat tenminste 75% (conform vleermuisprotocol) van het plangebied tegelijkertijd wordt geobserveerd. Voor de onderzoeken naar paar- en massa winterverblijfplaatsen kan een groter gebied door een ecooloog worden onderzocht. Daarom zijn deze onderzoeken met 2 ecologen uitgevoerd. In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde veldbezoeken. Per verblijftype zijn tenminste twee veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens alle veldbezoeken is ook gelet op eventueel aanwezige vliegroutes of foeragerende vleermuizen binnen of direct rondom het plangebied. Alle uitvoerende ecologen hebben tijdens de uitvoering van alle veldbezoeken gebruik gemaakt bat-detector, verrekijker en zaklamp. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende typen:

- Bat-detector: Pettersson D240x
- Verrekijker: Vogelbescherming type Stern, 8x42
- Zaklamp: Fenix E21

Tabel 3.1. Overzicht veldbezoeken.

Datum	Tijd	Waarnemer	Onderzoek:	Weersomstandigheden
2 september 2019	22:50-01:20	Zef Hermans	Paarverblijfplaatsen en middernachtzwermen	16 °C wind 2 Bft, helder
10 september 2019	22:50-02:00	Matthias Koster	Paarverblijfplaatsen en middernachtzwermen	14°C, 1 Bft, half bewolkt
26 september 2019	22:00-00:00	Mark van Oorschot Zef Hermans	Paarverblijfplaatsen	16 °C wind 2 Bft, half bewolkt
9 juni 2020	03:15-05:20	Mark van Oorschot, Erwin van Bennekom Zef Hermans	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	12 °C, wind 2 Bft, half bewolkt, droog
8 juli 2020	19:15-21:15	Mark van Oorschot Erwin van Bennekom Arie Ebbenhorst	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	15 °C, wind 1 Bft, bewolkt, droog/miezer

4 Beschrijving onderzoeksresultaten

4.1 Onderzoek huismus

Tijdens het eerste veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek is ook in een groot boog om het plangebied heengelopen. Hierbij is enkel één geluidswaarneming gedaan aan de overzijde van de Witte Singel op ruim 100 meter van het plangebied. Gedurende het gehele veldbezoek zijn verder geen huismussen waargenomen binnen of direct rondom het plangebied.

Tijdens het tweede veldbezoek werden wederom geen huismussen waargenomen binnen het plangebied. Ook in de directe omgeving zijn geen huismussen waargenomen.

4.2 Onderzoek vleermuizen

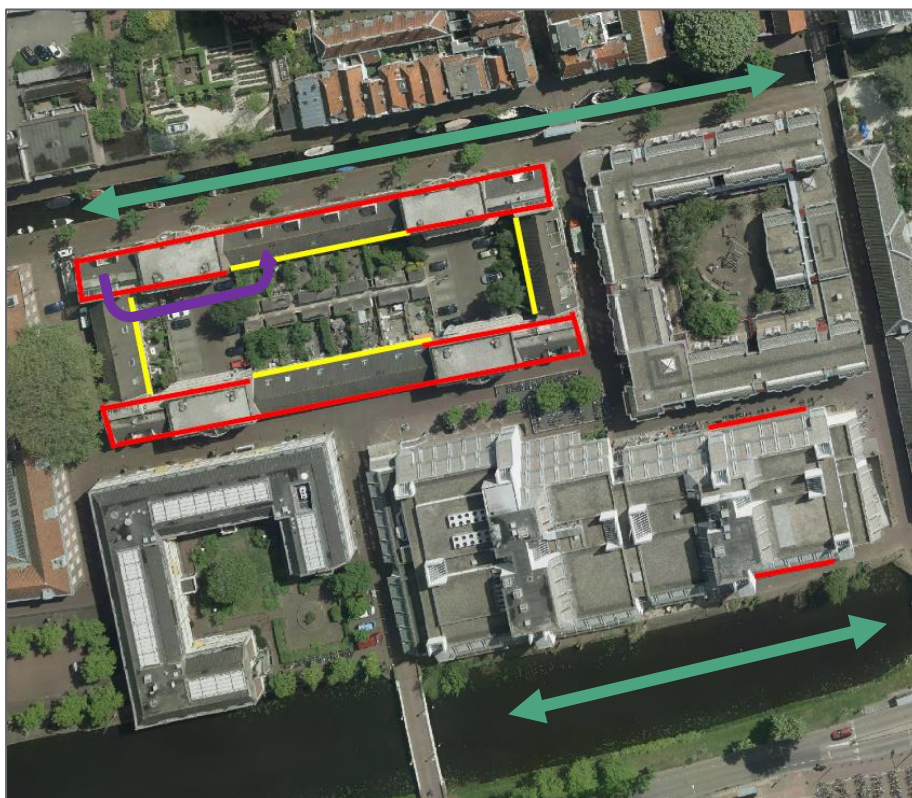
1ste x paarverblijfplaats en middernachtzwermen

02-09-2019

De eerste deel van het veldbezoek is één helft van het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen. Hierbij is ook een aantal keer het gehele plangebied bekeken. De tweede helft van het veldbezoek is het gehele plangebied onderzocht op de aanwezigheid van middernachtzwermen (indicatie voor massa winterverblijfplaatsen).

Gedurende het gehele veldbezoek waren één of meerdere gewone dwergvleermuizen aan het foerageren boven de gracht (blauwe pijl). Hierbij lieten de mannetjes wel een sociale roep horen maar vertoonde verder geen baltsend gedrag. Ook boven de brede gracht bij het Lipsius gebouw zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen (afbeelding 4.1).

Eenmaal is een vleermuis waargenomen die door het binnenhof van het wooncomplex vloog en toen het plangebied meteen weer verliet (afbeelding 4.1). Dit individu liet hierbij enkele keer een sociale roep horen, maar vertoonde verder geen zwerm of baltsgedrag. De rest van het veldbezoek zijn ook geen baltsende vleermuizen meer waargenomen rondom de onderzoeklocaties. Tijdens het veldbezoek zijn geen paarverblijfplaatsen (of bijbehorend indicierend gedrag) waargenomen. Tijdens het gehele onderzoek is daarnaast ook geen zwermactiviteit waargenomen die op de aanwezigheid van een massa winterverblijfplaats zou duiden.

Afbeelding 4.1 Groene pijlen geven de locatie aan van foeragerende gewone dwergvleermuizen boven de watergangen ten noorden en zuiden van het plangebied. Paarse pijl geeft indicatie van de vliegroute aan van het individu dat tijdens de eerste 2 veldbezoeken in het binnenhof werd waargenomen.

1ste x paarverblijfplaats (tweede gedeelte plangebied) en 2de x middernachtzwermen**10-09-2019**

De eerste helft van het veldbezoek is tweede gedeelte van het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen. Hierbij is ook een aantal keer het gehele plangebied bekeken. De tweede helft van het veldbezoek is het gehele plangebied onderzocht op de aanwezigheid van middernachtzwermen (indicatie voor winterverblijfplaatsen).

Tijdens het veldonderzoek zijn twee baltsende vleermuizen waargenomen. Een vloog voor een kort moment boven de binnenplaats aan de noordkant van het wooncomplex, in het zelfde gebied als het eerste veldbezoek (afbeelding 4.1). Het tweede baltsende individu vloog tijdelijk boven de zuidzijde van het Lipsiusgebouw. Bij beide waarnemingen bleef het individu niet zwermen rondom één locatie of kwam (herhaaldelijk) terug om te baltsen. Tijdens het onderzoek zijn ook geen middernachtzwermen waargenomen.

2de ronde paarverblijfplaats**26-09-2019**

Tijdens het veldonderzoek zijn meerdere gewone dwergvleermuizen waargenomen. O.a. foeragerend boven de doelengracht en vliegend tussen het woningcomplex en het Lipsiusgebouw. Hierbij maakte individuen ook baltsgeluiden, zoals ook bij vorige veldbezoeken werd gehoord. Tijdens het onderzoek is echter geen baltsendgedrag waargenomen dat specifiek op een gedeelte van de gebouwen van het plangebied gericht was. Dergelijk gedrag is indicatief voor paarverblijfplaatsen. Ook zijn ook geen vleermuizen in of uitvliegend waargenomen in de te onderzoeken gebouwen.

1ste keer Kraam- en zomerverblijfplaats**09-06-2020**

Tijdens het veldbezoek zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen (1 á 2 tegelijk) boven het water rondom het plangebied (zie afbeelding 1). Dit was ook het geval tijdens de eerdere veldbezoeken. In de te onderzoeken gebouwen zijn echter geen kraam of zomerverblijfplaatsen vastgesteld. Ook is er geen gedrag waargenomen dat wijst op de aanwezigheid van een verblijfplaats.

2de veldbezoek Kraam- en zomerverblijfplaats**08-07-2020**

Gedurende het onderzoek zijn wederom geen verblijfplaatsen vastgesteld in de gebouwen binnen of direct rondom het plangebied. Door het plangebied vloog af en toe een gewone dwergvleermuis. Op de binnenplaats van de appartementen is een paar keer een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen.

5 Toetsing Wet Natuurbescherming en conclusie

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek getoetst aan de vigerende Wet natuurbescherming en zijn de conclusies en advies over eventuele vervolgstappen weergegeven.

5.1 Huismus

Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen van huismussen gedaan en zijn ook geen andere aanwijzingen van rust- of broedplaatsen van de huismussen waargenomen. Doordat beide onderzoeken in de meest geschikte periode en conform het kennisdocument zijn uitgevoerd, is de afwezigheid van rust- en broedplaatsen van huismussen met voldoende zekerheid aangetoond. Door de voorgenomen ontwikkeling (waaronder de sloop van enkele gebouwen) zullen daardoor geen rust- en broedplaatsen van de huismus worden vernield. Daarnaast is het ook uitgesloten dat er huismussen worden gedood of verwond door de voorgenomen werkzaamheden. Door de afwezigheid van broedplaatsen zijn jonge dieren en eieren niet aanwezig. Incidenteel kan een volwassen huismus voorkomen binnen het plangebied, maar deze zijn mobiel genoeg om de werkzaamheden te kunnen ontvluchten. Door de voorgenomen werkzaamheden worden geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

5.2 Gewone en ruige dwergvleermuis

Tijdens de onderzoeken binnen het plangebied is enkel de gewone dwergvleermuis waargenomen. Hierbij zijn geen verblijfplaatsen of gedrag dat indicierend is voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen waargenomen in de gebouwen die gesloopt gaan worden. Met name boven de watergangen ten noorden en zuiden van het onderzoeksgebied zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Binnen het plangebied zijn enkele keren vleermuizen voor korte tijd waargenomen. Hierbij was ook af en toe een sociale roep/baltsroep te horen. Er was echter geen sprake van zwermgedrag of het herhaaldelijk terugkomen naar één locatie wat zou duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats in een van de te slopen gebouwen. Door dat de onderzoeken conform het vleermuisprotocol zijn uitgevoerd, kan met voldoende zekerheid worden aangenomen dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de gebouwen binnen het plangebied. Dat door het slopen van de gebouwen verblijfplaatsen worden vernield en daarin aanwezige vleermuizen worden gedood of verwond kan daardoor worden uitgesloten. Door het slopen van de gebouwen worden dan ook geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

De watergangen ten noorden en zuiden van het plangebied worden wel gebruikt als foerageergebied. Deze worden echter niet intensief gebruikt door vleermuizen en in de omgeving van het plangebied zijn voldoende alternatieve locatie aanwezig (o.a. meerdere watergangen en de botanische tuinen). Dit betreft geen essentieel foerageergebied zoals ook al reeds in de Quickscan van Bureau Stadsnatuur (2019) is geconcludeerd. Eventuele verstoring vanuit de werkzaamheden binnen de aanwezige watergangen zal dan ook niet leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen.

5.3 Conclusie

Uit de aanvullende onderzoeken is gebleken dat in de gebouwen die gesloopt gaan worden geen vaste rust, verblijf- of broedplaatsen aanwezig zijn van de huismus of gewone en ruige dwergvleermuis. Uit de toetsing aan de Wet natuurbescherming is dan ook gebleken dat er geen verbodsbepalingen voor de huismus en beide vleermuissoorten worden overtreden wanneer de gebouwen worden gesloopt. De voorgenomen werkzaamheden kunnen voor deze soorten in overeenstemming met de Wet natuurbescherming worden uitgevoerd. Het aanvragen van een ontheffing of andere vervolgstappen zijn voor de huismus, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis niet nodig.

Vanuit de conclusies van de Quickscan van Bureau Stadsnatuur (2019) dient wel met onderstaande punten rekening te worden gehouden:

- Voor alle soorten, beschermd en onbeschermd, geldt de zorgplicht ex artikel 11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen;
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van overige vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient voorkomen te worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

6 Literatuurlijst

- Bureau Stadsnatuur (2019), Quicksan Humanities Campus Leiden.
- Vleermuisprotocol 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0